

**Latvijas Nacionālās bibliotēkas
Bibliotēku attīstības institūta**

**Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes literatūras lasītava (Z lasītava)
aicina iepazīties ar jaunāko profesionālo literatūru (2005.g. oktobris-decembris)**

Holma Baiba. Zināšanu organizācijas lingvistiskie aspekti: Promocijas darbs / Baiba Holma. – Rīga : [b.i.], 2005. – 198 lpp. (Z 025.4)

Promocijas darbs izstrādāts filoloģijas doktora grāda iegūšanai Komunikācijas zinātnes Bibliotēkzinātnes apakšnozarē un aizstāvēts 2005.g. Monogrāfiskajā pētījumā zināšanu organizācija analizēta kā valodiska darbība, kuras mērķis ir atveidot tekstveida dokumentu nozīmi, lai to izgūtu no kādas informācijas izguves sistēmas. Pētījuma mērķis – „(..) izmantojot atziņas par zināšanu dabu, pasaules un tekstu uztveri, valodas lietošanu, izprast, kā valoda pārraida zināšanas un informāciju, un kā šīs atziņas izmantot informācijas (dokumentu) apstrādes-indeksēšanas procesos, izstrādājot teorētiski pamatotus kritērijus” zināšanu organizācijai. Pētījumu veido 2 pamatdaļas. 1.daļā apskatīti jautājumi par zināšanu organizāciju, terminoloģiju, zināšanu dabu, pamatojoties uz epistemoloģijas atziņām. Raksturotas arī vēsturiski izveidojušās zināšanu organizācijas pieejas. 2.daļā raksturotas valodas funkcijas informācijas izguves sistēmā un zināšanu organizācija kā valodiska darbība. Teorētiskam skaidrojumam izmantotas psiholoģijas, filozofijas un semiotikas teoriju atziņas par valodas un domāšanas, valodas un realitātes attiecībām. Raksturota formālā un funkcionālā pieeja valodas nozīmju izpratnē.

Mūze Baiba. Bibliogrāfiskās norādes un atsauces: metodiskais līdzeklis / Baiba Mūze, Daina Pakalna, Iveta Kalniņa. – Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2005. – 136 lpp. – ISBN 9984-19-765-4. (Z 01)

Metodiskā līdzekļa mērķis ir palīdzēt veidot bibliogrāfisko norāžu un atsauču sistēmu atbilstoši starptautiskajiem standartiem. Tajā skaidrota norāžu un atsauču struktūra, elementu iekļaušana un dalītājzīmju sistēma, aplūkots arī norāžu sarakstu noformējums un kārtojums. Analizēti bibliogrāfisko norāžu sastādīšanas noteikumi dažāda veida avotiem.

Rīgas Centrālās bibliotēkas gadagrāmata, 2004 / sast. I.Sallinene. – Rīga : [Rīgas Centrālā bibliotēka], 2005. – 260 lpp. – ISBN 9984-904-2-5. (Z 027.5)

Gadagrāmata turpina Rīgas Centrālās bibliotēkas aizsākto tradīciju informēt lasītājus par notikumiem Rīgas bibliotēku dzīvē. Līdztekus iepriekšējā izdevumā iekļautajām sadaļām (No pašmāju pieredzes, Mūžu dzīvo, mūžu mācies, Rīgas bibliotekāri ārzemēs u.c.) izveidota jauna (Mēs kolēģiem, kolēģi mums), kurā apkopoti iespāidi no pieredzes apmaiņas braucieniem. Tālākizglītībai veltītajā sadaļā publicētas Latvijas un ārvalstu speciālistu lekcijas par aktuāliem bibliotēku darba jautājumiem. Izdevums sniedz izvērstu informāciju par Rīgas bibliotēku darba virzieniem, Rīgas bibliotekāru sadarbību ar ārvalstu kolēģiem u.c.

Archives in the society: ICA pre-congress meeting, Vienna, 2004 / ed. by Władisław Stepniak. – Warszawa : Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 2003. – 293 p. - ISBN 83-89115-20-4. (Z 02)

Krājumā iekļauti Starptautiskās Arhīvu padomes (*International Council on Archives ICA*) konferences “Arhīvi sabiedrībā” referāti. Tajos aplūkota mūsdienu Eiropas un pasaules arhīvu darba procesa automatizācija, arhīvu likumdošana, autortiesības, informācijas pieejamība, kultūras mantojuma saglabāšana u.c. Daudzi no šiem jautājumiem ir aktuāli digitālo bibliotēku veidošanā.

Becker Nancy J. Challenges in librarianship: a casebook for educators and professionals / Nancy J. Becker, Elizabeth B. Pollicino, Dennis H. Holtschneider. – Lanham : The Scarecrow Press, Inc., 2003. – XI, 120 p. – ISBN 0-8108-4832-5. (Z 02:37)

Izdevums paredzēts bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes studentiem, mācībspēkiem un praktizējošiem bibliotēku darbiniekiem. Tajā aplūktas metodes studentu radošās pieejas stimulēšanai situāciju analīzē un lēmuma pieņemšanā. Grāmatas pirmajā daļā raksturota situāciju analīzes metode (*case method*), tās izmantojums bibliotekāru izglītībā un profesionālajā attīstībā. Otrajā daļā sniegti situāciju piemēri, problēmjautājumi un ieteicamie informācijas avoti. Trešajā daļā iekļauta apjomīga anotēta bibliogrāfija, kā arī diskutējami raksti, kurus var izmantot situāciju aprakstiem.

Bowman J. H. Essential cataloguing / J.H. Bowman. – London : Facet Publishing, 2003. – VIII, 216 p. – ISBN 1-85604-456-4. (Z 025.3)

Grāmatas autors ar vairāku gadu pieredzi katalogizācijas darbā lasījis lekcijas par katalogizācijas jautājumiem bibliotēkzinātnes studentiem Londonā.. Izdevums adresēts bibliotēku nozares studentiem, katalogizētājiem iesācējiem un citiem informācijas speciālistiem. Tajā raksturoti katalogizācijas darba pamati, angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumi (*AACR2*), to struktūra, MARC21 formāts, apraksta veidošana un pieejas punktu noteikšana, vairākdaļu darbu apraksta veidošana, personu un kolektīvo autoru papildieraksti, autoritatīvie ieraksti, unificētie nosaukumi.

Dilevko Juris. Reading and the reference librarian: the importance to library service of staff reading habits / Juris Dilevko, Lisa Gottlieb. – Jefferson : McFarland & Co., Inc., 2004. – VI, 263 p. – ISBN 0-7864-1652-1. (023.5)

Autori veikuši pētījumu par uzziņu bibliotekāru darba specifiku un tam nepieciešamām zināšanām. Vairumā gadījumu zināšanas tiek iegūtas praktiskajā darbā. Uzziņu bibliotekāru darbs galvenokārt saistīts ar informācijas meklēšanu katalogos, datu bāzēs un internetā. Pētījuma rezultāti liecina, ka nepieciešama darbinieku redzesloka paplašināšana, veicinot lasīšanas iemaņu izkopšanu. Publiskajās un akadēmiskajās bibliotēku darbinieku atbildes par avīžu un žurnālu lasīšanu, daiļliteratūras izvēli liek secināt par uzziņu darba reinteļualizāciju, plašām zināšanām par rakstīto vārdu un uzticību tam.

Honnold RoseMary. Serving seniors / RoseMary Honnold, Saralyn A. Mesaros. – New York : Neal-Schuman Publishers, Inc., 2004. – XXI, 249 p. – ISBN 1-55570-482-4. (Z 024.1)

Grāmatas autores specializējušās dažāda vecuma lasītājiem adresētu bibliotekāro pakalpojumu attīstībā ASV Ohajo štatā. Izdevumā piedāvātas idejas vecākās paaudzes lasītāju iesaistīšanai bibliotēkā, ņemot vērā viņu specifiskās intereses, kuras savukārt ietekmē pieredze, kultūras līmenis, pasaules uzskats, veselības stāvoklis un finansiālā situācija, informacionālās vajadzības un izklaides iespējas. Grāmatas pirmajā daļā aplūkots, kā piesaistīt vecākās paaudzes lasītāju interesi: apzināt sava apkalpojamā rajona iedzīvotājus, viņu vajadzības un intereses, izveidot viņiem atbilstošu krājumu (ņemot vērā izdevumu formātus un nepieciešamo papildaprīkojumu). Izdevumā lasāms, kā organizēt diskusiju grupas, informatīvās un izklaides programmas, sadarbību ar citām iestādēm, veidot vecākās paaudzes, pusaudžu un bērnu integrētās programmas, brīvprātīgo darbu. Otrā daļa veltīta bibliotekāro pakalpojumu sniegšanai iedzīvotāju dzīves vietās — mājās, aprūpes namos, dienas centros — ar pasta, brīvprātīgo vai darbinieku starpniecību. Publicēti arī daudzi praksē izmantojami tematiski ieteikumi.

Managing preservation for libraries and archives: current practice and future developments / ed. by John Feather. – Aldershot : Ashgate, 2005. – XI, 181 p. – ISBN 0 7546 0705 4. (Z 025.8)

Izdevumā iekļauti vairāku valstu speciālistu raksti par bibliotēku un arhīvu krājumu saglabāšanas un konservācijas metodēm papīra, skaņu ierakstu un digitālo materiālu saglabāšanai, atlases kritērijiem dokumentu digitalizācijai. Atsevišķā nodaļā apkopota iespiesto un elektronisko resursu bibliogrāfija par krājumu saglabāšanas un drošības jautājumiem, pēdējo gadu pētījumiem un nepieciešamo zināšanu ieguves iespējām. Krājumu noslēdz pašreizējās situācijas raksturojums un nākotnes perspektīvas krājumu saglabāšanā.

Pedley Paul. Essential law for information professionals / Paul Pedley. – London : Facet Publishing, 2003. – XVIII, 222 p. – ISBN 1-85604-440-8. (Z 02:34)

Izdevums sniedz ieskatu Lielbritānijas likumdošanā un tiesu sistēmā. Grāmatā aplūkoti likumi, kas saistīti ar bibliotēku un informācijas speciālistu darbību (autortiesības, datu aizsardzība, informācijas brīvība), analizētas ar datu aizsardzību un informācijas brīvību saistītās problēmas, konfidencialitātes likuma pārkāpumi, profesionālā atbildība, kontrakti un licencēšanas līgumi, interneta un elektroniskās komercijas likumi, datoru ļaunprātīga izmantošana, personu diskriminācija. Par katru jautājumu lasāms vispārīgs ieskats, izklāstīti pamatprincipi, minēti nozīmīgākie juridiskie dokumenti un citēti atsevišķi punkti, uzrādīti avoti, kuros meklējama plašāka informācija.

Stacey Alison. Effective information retrieval from the internet / Alison Stacey, Adrian Stacey. – Oxford : Chandos Publishing, 2004. – XIII, 310 p. – ISBN 1 84334 077 1. (Z 025.5)

Grāmata adresēta datorlietotājiem ar iepriekšēju pieredzi, lai atvieglotu informācijas meklēšanu internetā un palīdzētu analizēt iegūto datu atbilstību pieprasījumam. Pirmā

nodaļa veltīta interneta informācijas meklēšanas vispārīgiem principiem. Divas nākamās nodaļas atvēlētas informācijas meklēšanas stratēģijai un pieprasījuma formulēšanai. Ceturtā nodaļā aplūkoti informācijas novērtēšanas aspekti. Piektā nodaļa veltīta informācijas meklēšanas iemaņu mācīšanai jauniem lietotājiem un ietver sešus mācību moduļus.

Webster Frank. Theories of the information society / Frank Webster. – London : Routledge, 2005. – VIII, 304 p. – ISBN 0-415-28201-2. (Z 025.5)

Birmingemas universitātes socioloģijas profesors savā monogrāfijā apkopojis nozīmīgākās pēckara informācijas sabiedrības teorijas. Katra nodaļa veltīta kādam informācijas sabiedrības teorijas virzienam un tā ievērojamākiem pārstāvjiem.

Witten, Ian H. How to build a digital library / Ian H. Witten, David Bainbridge. – Amsterdam : Morgan Kaufmann Publishers, 2003. – XXXIII, 518 p. – ISBN 1-55860-790-0. (Z 02:62)

Grāmata par digitālo bibliotēku veidošanu, akcentējot *Greenstone* programmatūras izmantošanas iespējas. Izdevuma pirmās divas nodaļas sniedz vispārēju informāciju par digitālajām bibliotēkām un to organizāciju. Trešā nodaļa raksturo digitālās bibliotēkas lasītāju skatījumā. Ceturtā, piektā un astotā nodaļa sniedz informāciju par standartiem un protokoliem, kuri nepieciešami, reprezentējot dokumentu digitālā formā. Sestā un septītā nodaļa veltīta *Greenstone* programmatūrai. Noslēdzošā nodaļa veltīta digitālo bibliotēku nākotnei. Atsevišķi pielikumi, krāsainas ilustrācijas un grāmatas teksta fragmenti pieejami arī elektroniski adresē <http://www.nzdl.org/cgi-bin/howto/library?a=p&p=about&c=howto&nw=utf-8>. Vienā no grāmatas pielikumiem sniegta informācija par *Greenstone* instalēšanu. Programmatūra izstrādāta Jaunzēlandes digitālās bibliotēkas projekta ietvaros. Tā attīstīta un izplatīta sadarbībā ar UNESCO, bez maksas pieejama un lejupielādējama no interneta adreses <http://www.greenstone.org>. Šeit atrodama arī pilna informācija par programmas instalēšanu.

Lesekulturen = Reading cultures / Hrsg. Janos Riesz, Hans-Walter Schmidt-Hannisa. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2003. – 164 S. – ISBN 3-631-50314-8. (Z 028)

Rakstu krājumā, kurā apkopoti raksti gan vācu, gan angļu valodās, jēdziens „lasīšana” analizēts kā kultūras prasmju pamats, tā nodēvēta pat par „universālu antropoloģisku fenomenu”, salīdzināmu ar tādām kategorijām kā runāšana, ēšana, sapņošana utt., jo lasīt taču iespējams arī, piemēram, pēdas sniegā vai mākoņu zīmējumus debesīs... Grāmatā ietvertie materiāli sadalīti trijos blokos pēc ģeogrāfiskā principa — Eiropa, Japāna un Āfrika, līdz ar to iezīmējot visai atšķirīgus, dažādām nācijām un mentalitātēm raksturīgus priekšstatus un traktējumus.

Алексеева Е.В. Архивоведение / Е.В. Алексеева, Л.П.Афанасьева, Е.М.Бурова. – Москва : ПрофОбрИздат, 2002. – 270 с. – ISBN 5-94231-052-1. (Z02)

Mācību grāmata par bibliotēku nozarei radniecīgu jomu — arhīviem. Raksturota arhīvu darbības vēsture Krievijā, arhīvu darbu regulējošie tiesiskie pamati, dokumentu komplektēšana un organizācija, dokumentu vērtības ekspertīze, arhīvu fondu uzskaitē

un saglabāšana, uzzīņu aparāts, dokumentu izmantošana un informācijas tehnoloģiju izmantojums arhīvos.

Баренбаум И.Е. Книжный Петербург. Три века истории / И.Е. Баренбаум. – Санкт-Петербург : КультИнформПресс, 2003. – ISBN 5-8392-0225-8. (Z 002.2)

Izdevums saistīts ar Sanktpēterburgas 300 gadu jubileju un tajā atspoguļoti trīs gadsimti pilsētas grāmatniecībā. Grāmata sniedz daudzpusīgu informāciju par nozīmīgākajām izdevniecībām, tipogrāfijām un grāmatnīcām kopš pilsētas dibināšanas līdz 20.gs. 90. gadiem. Nav aizmirsti arī izcilākie grāmatnieki un nozīmīgākie izdevumi. Grāmatā atrodamas ziņas par nozīmīgākiem izdevējiem, tipogrāfiem, grāmattirgotājiem, grāmatniecības uzņēmumiem, to īpašniekiem, vadošajiem darbiniekiem, tehnisko aprīkojumu, raksturīgākajiem izdevumiem. Šī informācija ļauj novērtēt uzņēmuma specifiku, tā vietu līdzvērtīgu uzņēmumu vidū, kultūras, zinātnes un politikas lomu.

Ванеев А.Н. Развитие библиотековедческой мысли в России (XI – начало XX в.) / А.Н. Ванеев. – Москва : Пашков дом, 2003. – 303 с. – ISBN 5-7510-0255-5. (Z 02(09))

Grāmatas autors analizē Krievijas bibliotēku attīstību no 11.gs. līdz 20.gs.sākamam. Lasītājiem dota iespēja izsekot Krievijas bibliotēku darba speciālistu teorētiskās domas virzībai no minējumiem līdz zinātniskam skatījumam.

Варганова Г.В. Библиотечковедческие и информационные исследования в США / Г.В. Варганова. – Санкт-Петербург : Профессия, 2001. – 191 с. – ISBN 5-93913-043-8. (Z 02: 001)

Grāmatā aplūkota bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes pētījumu organizēšana un nozīmīgākie darbības virzieni publiskajās, augstskolu un speciālajās bibliotēkās. Darbā izklāstītas galvenās pētījumu metodes, analizēta bibliotēku nozares pētnieku izglītošana. Izdevumam pievienota plaša bibliogrāfija (362 avoti). Nozīmīga loma pētījumu veikšanā ir finansiālajam atbalstam, tādēļ pielikumā uzrādītas tās ASV valsts institūcijas un fondi, kas sniedz materiālu atbalstu bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes pētījumiem šajā lielvalstī. Pētniecības virzienus raksturo Ziemeļkarolīnas universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes skolas maģistra darbu tēmu saraksts.

Войниканис Е.А. Информация. Собственность. Интернет / Е.А. Войниканис, М.В. Якушев. – Москва : Волтерс Клувер, 2004. – 163 с. - ISBN 5-466-00023-X. (Z 02:34)

Par pamatu grāmatai izmantota autoru ilgā pieredze informācijas aprites tiesiskās regulēšanas jomā, kā arī pārdomas par mūsdienu tiesību attīstības ceļiem informācijas sabiedrības veidošanās procesa radīto pārmaiņu kontekstā. Grāmatas centrālā problēma – attiecības starp *informāciju* (samērā jaunu tiesiskās regulēšanas objektu) un *īpašumu* (juridisku jēdzienu ar daudzu gadsimtu vēsturi). Aplūkojot abu jēdzienu vēsturi, autori atklāj problēmas un to iespējamus risinājumus. Ar interneta tiesisko regulēšanu saistītie jautājumi pamatoti uz ārvalstu pētījumiem. Grāmatu noslēdz kritiskas pārdomas un ierosinājumi Krievijas likumdošanai informācijas jomā.

Из сокровищ Российской государственной библиотеки. – Москва : Классика, [2003]. – 111 с. – ISBN 5-94525-015-5. (Z 027(470.311))

Krievijas Valsts bibliotēkas 175.jubilejas gadā izdots krājums sniedz ieskatu nozīmīgās kultūras vērtībās šīs bibliotēkas krājumos: XVI-XX gs. kirilicas tekstos, XVIII-XIX gs. pilsoniskā (*гражданский*) šrifta izdevumos, XIX-XX gs. krievu grāmatās, kuras raksturo izdevniecību darba uzplaukumu un poligrāfijas tehnikas pilnveidošanos; XVII-XIX gs. krievu gravīrās; izcilu personību arhīvos un nošu kolekcijās.

Каптерев А.И. Мультимедиа как социокультурный феномен / А.И. Каптерев. – Москва : Профиздат, 2002. – 223 с. – ISBN 5-88283-053-2. (Z 025.33)

Mācību izdevums ar starpdisciplināru raksturu atklāj multimediju vidi tehniskā, psiholoģiskā, ekonomiskā, pedagoģiskā un kultūras aspektā. Izdevums sniedz plašu informāciju par skaņas un krāsas apvienojumu dažādu gadu tehniskajos risinājumos. Rezultātā iegūstams plašs priekšstats par multimediju informācijas resursu veidošanas un izmantošanas īpatnībām.

Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры / сост. Е.И.Кузьмин, В.Р.Фирсов. – Москва : Либерия, 2002. – 237 с. - ISBN 5-85129-139-7. (Z 02)

Krājumā iekļauti informatīvie materiāli, starptautiski pieņemtie dokumenti un dažādu autoru viedokļi par kultūrpolitikas veidošanas problēmām mūsdienu informācijas sabiedrībā. Krājumā atspoguļota atsevišķu Eiropas valstu (Austrijas, Bulgārijas, Nīderlandes, Somijas, Zviedrijas) kultūrpolitika. Dažādu valstu (t.sk. Latvijas) kultūrpolitikas raksturojumu angļu valodā var aplūkot interneta adresē <http://www.culturalpolicies.net>.

Матвеев М.Ю. Образ библиотеки в произведениях художественной литературы / М.Ю. Матвеев, Д.К.Равинский. - Санкт-Петербург : РНБ, 2003. – 136 с. – ISBN 5-8192-0171-X. (Z 02)

Izdevuma autori pētījuši interesantu, bet samērā maz aplūkotu problemātiku – bibliotēkas un bibliotekāra tēls daiļliteratūrā. Publikācijā iekļautas pārdomas par grāmatām, kurās dažādos aspektos skatīta bibliotēkas tēma - H.Hesses, Ž.P.Sartra, M.Bulgakova, H.L.Borhesa, U.Eko, S.Kinga u.c. literātu darbiem. Izdevumā ievietots arī tematikai atbilstošas daiļliteratūras bibliogrāfiskais saraksts.

Моргенштерн И.Г. Общее библиографоведение / И.Г. Моргенштерн. – Санкт-Петербург : Профессия, 2005. – 208 с. – ISBN 5-93913-066-6. (Z 01)

Mācību grāmatā apkopoti galvenie jēdzieni un skaidrojumi, kas raksturo bibliogrāfiju kā kultūras un komunikācijas sastāvdaļu. Izdevumā sniegta bibliogrāfiskās informācijas un bibliogrāfiskās darbības raksturojums, kā arī bibliogrāfijas teorijas novērtējums mūsdienu Krievijā. Katras nodaļas beigās ievietoti pašpārbaudes jautājumi un literatūras saraksti kursa padziļinātai izpētei.

Российская государственная библиотека: страницы истории. – Москва : РГБ, 2003. – 198 с. (Z 027(470.311))

Žurnāla *Библиотекосведение* speciālais pielikums veltīts Krievijas Valsts bibliotēkas 175 gadu jubilejai. Tajā atspoguļota Komplektēšanas nodaļas, atsevišķu fondu un lasītāju apkalpošanas nodaļu darbība no 20.gs. 60. līdz 90.gadiem politisko, sociālo un kultūras pārmaiņu kontekstā.

Шрайберг Я.Л. Избранные труды / Я.Л. Шрайберг. – Москва : ГПНТБ России, 2002. – 623 с. - ISBN 5-93018-037-7. (Z 02:62)

Krievijas bibliotēku speciālista J.Šraiberga 25 gadu praktiskās, zinātniskās un pedagoģiskās darbības jubilejai veltītajā krājumā apkopoti viņa nozīmīgākie darbi, kuri atspoguļo autora zinātnisko un praktisko interešu loku. Krājuma struktūru veido 7 nodaļas:

- 1) matemātiskā statistika
- 2) bibliotēkzinātnes pētījumi, automatizācija
- 3) jaunas idejas, koncepcijas, informācijas tehnoloģijas bibliotēkās
- 4) bibliotēku informācijas tīkli, telekomunikāciju tehnoloģijas, internets
- 5) bibliotēku tehnoloģiju informatīvi lingvistiskais nodrošinājums
- 6) starptautiskie projekti
- 7) elektroniskās bibliotēkas.

Ierobežotā apjoma dēļ daži materiāli krājumā ievietoti saīsināti. Lielapjoma publikācijām (monogrāfijām, mācību grāmatām u.c.) ievienoti tikai satura rādītāji un ievadvārdi. Kaut krājumā nav apkopots visas daudzās autora publikācijas un konferenču ziņojumi, sastādītāji pauž pārliecību, ka atlasītie materiāli sniegs izsmelšu priekšstatu par autora idejām un plašo darbības lauku.

Sast. Ilze Pētersone
LNB BAI Z lasītava
Tērbatas iela 75, Rīga
Tel. 7312808, fakss 7312807
e-pasts: ilzepe@lnb.lv
zlasitava@lnb.lv